

Список літератури:

1. МВФ вперше в історії зафіксував зупинку світової економіки [Електронний ресурс] Сайт glavcom.ua – Режим доступу: <https://glavcom.ua/economics/finances/mvf-vpershe-v-istoriji-zafiksu-vav-zupinku-svitovoji-ekonomiki-670836.html>
2. Льюса Марио Варгас. В нынешней цивилизации не остается места человеческим ценностям [Электронный ресурс] Сайт fakty.ua – Режим доступу: <http://fakty.ua/191067-mario-vargas-losa-v-nyнешnej-civilizacii-ne-ostaetsya-mesta-chelovecheskim-cennostya>
3. Интернет-доступ (мировой рынок) [Электронный ресурс] Сайт Государство. Бизнес. ИТ. – Режим доступу: <http://www.tadviser.ru/index.php/>
4. Сухомлинский В.А. Сто советов учителю/В.А.Сухомлинский// [Электронный ресурс] Сайт gumannaja-pedagogika – Режим доступу: <http://gumannaja-pedagogika.ru/offers/>

Пінігіна Ю. Г.

*аспірант кафедри дошкільної освіти
і соціальної роботи*

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Запорізька область, Україна

СІМ'Я І ШКОЛА: ДВА ОСНОВНИХ ІНСТИТУТИ ВИХОВАННЯ СІМЕЙНИХ ЦІННОСТЕЙ У СТАРШОКЛАСНИКІВ

Сучасні інтенсивні зміни, що відбуваються в соціально-економічній, соціокультурній та освітній сферах України впливають на свідомість української молоді. Тому, у сучасній соціальній та освітній ситуації сім'я і школа є провідними інститутами виховання і соціалізації дитини.

В системі сучасної школи все більше уваги приділяється вихованню поваги, відповідального відношення до сім'ї, любові до батьків, розуміння цінності сім'ї як фактору особистої самореалізації особистості, значення сім'ї як основи будь-якого суспільства чи держави тощо.

Сімейні цінності – явна (відкрито схвалюється в колі сім'ї) або неявна характерна для сім'ї сукупність уявлень, яка впливає на вибір сімейних цілей, способів організації життєдіяльності і взаємодії тощо [1, с. 238]. Особливість сімейних цінностей полягає в тому, що їх орієнтація спрямована на благо людини, сім'ї і життя на землі. Сімейні цінності поєднують турботу про людину, його визнання як цінності, любов і повагу до нього, шанобливість і благоговіння перед людським або будь-яким іншим життям.

Виховання сімейних цінностей є важливим та необхідним фактором для кожної людини. Жодна нація, жодна культурна спільність не може обійтися без сім'ї, що грає важливу роль в зміцненні здоров'я і виховання, забезпечення економічного і соціального процесу суспільства, в поліпшенні демографічних процесів. Особливо перспективною у вихованні цінності сім'ї є учні старших класів, що стоять на порозі життєвого самовизначення, так як найціннішим соціально-психологічним придбанням юності є відкриття свого внутрішнього світу, придбання життєво-важливих цінностей і взаємин з оточуючими, близькими та самим собою.

Педагогічний аспект виховання сімейних цінностей в учнів розкриваються у працях Ю. Азарова, С. Акутіної, А. Бойко, Є. Бондаревського, Гегеля, А. Камю, І. Канта, В. Караковського, І. Кона, Б. Ліхачова, А. Макаренка, Л. Маленкової, А. Мудрика, В. Сухомлинського, Р. Капралова та ін.

Протягом усієї історії людства сім'я залишалася найбільш стійким соціальним інститутом суспільства і була основною життєвою цінністю. Інститут сім'ї завжди вважався особливим і важливим в житті абсолютно кожної людини. З самого першого дня свого життя людина росте і виховується в сім'ї. У кожній сім'ї є свої звички, звичаї, цінності і традиції. І в залежності від того, що дитина бачила в своєму дитинстві, у неї формується певне бачення світу. Тому сімейні цінності і традиції повинні бути присутніми в кожній родині.

Сім'я була і залишається однією з основних цінностей. Сім'я – це найближчі та рідні люди, які готові допомогти і підтримати в скрутну хвилину. Благополучна сім'я це сім'я, в якій дотримуються сімейні традиції. Ці традиції вироблені не одним поколінням, і, не втрачаючи своєї важливості, служать хорошим стимулом і поштовхом у всебічному розвитку дитини, а також сприяють духовному і культурному розвитку особистості. Адже виховання сімейних цінностей – це найбільш важлива умова розвитку духовних цінностей дитини.

На думку Л. Маленкової, саме в сім'ї дитина отримує знання про навколишній світ та складаються уявлення дитини про добро і зло, про порядність, про шанобливе ставлення до матеріальних і духовних цінностей. З близькими людьми вона переживає почуття любові, дружби, обов'язку, відповідальності, справедливості. У сім'ї зміцнюються здоров'я дітей, розвивають їх задатки і здібності, піклуються про освіту, вирішують долю і майбутнє дитини. У сім'ї закладаються гуманні риси характеру, доброта і сердечність дитини, вона вчиться відповідати за свої вчинки. Дитина привчається працювати, вибирає професію, готується до самостійного сімейного життя, усвідомлює себе як представника своєї статі, привчається продовжувати традиції своєї сім'ї [2].

Відомий педагог В. Сухомлинський вважав, що зміцнення сім'ї, виховання сімейних цінностей, традицій є однією із найважливіших проблем, від рішення якої залежить майбутнє нашого суспільства: «Усі шкільні проблеми стоять і перед сім'єю, усі труднощі, які виникають в складному процесі шкільного виховання сягають своїм корінням в сім'ю», «Сім'я – це джерело, водами якого живиться повноводна річка нашої держави. На моральному здоров'ї сім'ї будується педагогічна мудрість школи» [4].

Школа – наступний після сім'ї найважливіший інститут виховання дитини. На сьогоднішній день в рамках гуманістичного підходу необхідно відзначити, що школа набуває рис соціальної спільності педагогів, учнів та їх батьків. У зв'язку з цим виникає необхідність розвитку ціннісно-сміслових погоджень, формування позитивного психолого-педагогічного клімату в умовах шкільного життя.

Виховання сімейних цінностей в школі з особливою увагою повинно відбуватися у старшій шкільному віці, адже це є сенситивним періодом для виховання ціннісного ставлення до сім'ї, яка включає в себе певні знання про цінності сім'ї, особистісну зацікавленість в створенні сімейних відносин, прагнення до ідеалу поведінки, який виявляє це ціннісне ставлення. Але, якщо дитина виховувалася в пригнобленій обстановці, егоцентризмі, її вчили зневажати громадською думкою, вона буде відчувати себе зайвою у суспільстві. Шкільний педагогічний склад побачивши дитину з погано набутими сімейними цінностями повинен приділити йому особливу увагу. Відвідування психолога допоможе вирішити проблеми зі сприйняттям цінностей. Головне – своєчасна допомога, яка направить дитину на правильний шлях.

Для здійснення виховання сімейних цінностей в школі можна використовувати як класно-урочну форму, тісно переплітаючи елементи виховання з матеріалом, що розглядається на уроці, так і позаурочну: класна година, рольова гра, вікторина, семінар і т. д. Виховання сімейних цінностей може здійснюватися в індивідуальній, груповій та фронтальній формах.

Для виховання сімейних цінностей у школярів можуть застосовуватися традиційні та інноваційні форми: колективні, групові та індивідуальні. Педагоги в своїй роботі з батьками можуть використовувати індивідуальну бесіду, педагогічне консультування, спільний пошук вирішення проблеми, листування, винесення подяки батькам і дітям.

Але відзначимо, що тільки при взаємодії школи і сім'ї можна домогтися високих результатів виховання в учнів старшого шкільного віку сімейних цінностей. Це дасть змогу знаходити спільні вирішення педагогічних і соціальних проблем в інтересах дитини, передбачає створення

умов для успішної самореалізації дитини, забезпечення її особистісного зростання, формування мотивації до навчання, збереження фізичного та психічного здоров'я.

Отже, сім'я і школа – це два основних інститути виховання сімейних цінностей у старшокласників. Від їх успішної взаємодії буде залежати наскільки ефективним буде процес виховання.

А. С. Макаренко вважав, що найдоступніший спосіб зв'язку школи з сім'єю – це учень. Перевага цього способу не тільки в тому, що він оперативний, а й у тому, що дитина, отримуючи вимоги педагога, стає провідником і реалізує їх в сім'ї. Саме така взаємодія сприяє вихованню сімейних цінностей та освітньої організації. Безумовно, подібна робота підсилює розуміння і довіру між двома соціальними інститутами.

Правильно організована і продумана діяльність педагогів сприяє результативному засвоєнню учнями понять і поглядів на сімейні цінності, а також формуванню вміння бачити значимість в предметах. Педагогічна освіта старшокласників повинно містити в собі аспекти сімейного виховання, а також знання про виховання сімейних цінностей. Саме педагог здатний змінити характер взаємодії з сім'єю в сторону ціннісної єдності. Воно може здійснюватися за допомогою прагнення і бажання батьків допомогти школі в роботі. Може здійснюватися за тими напрямками, які є найбільш актуальними і виразно важливими в сучасних умовах.

Таким чином, сім'я є основною і найважливішою цінністю. Тому, виховання сімейних цінностей у старшокласників повинно здійснюватися не тільки в колі близьких людей, а й в школі.

Список літератури:

1. Вербина Г. Г. Психология семьи: Курс лекций. Чебоксары, 2006. 238 с.
2. Маленкова Л. И. Основы родительской педагогики. Учебно-методич. пособие. М.: Изд-во УЦ «Перспектива», 2011. 120 с.
3. Москальова Л. Ю. Формування цінностей сімейного життя у вихованців шкіл-інтернатів / Л. Ю. Москальова, А. В. Жовтоног // Соціально-гуманітарний вісник. 2019. Вип. 26-27. С. 6-9.
4. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка. – К.: Радянська школа, 1978. 263 с.

Плівачук К. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри суспільно-гуманітарної освіти

КНЗ Київської обласної ради

«Київський обласний інститут післядипломної освіти
педагогічних кадрів»

м. Біла Церква, Київська область, Україна

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Виховання активної життєвої позиції у старшокласників, формування у них лідерських якостей для всебічного гармонійного розвитку особистості, орієнтації її на різні види діяльності в суспільстві є пріоритетним у реформованій сьогоденній системі освіти.

У сучасній педагогічній науці велика увага приділяється вихованню соціально активної молоді, свідомих громадян держави. Належить відзначити, що сьогоденній випускник закладу загальної середньої освіти повинен бути справжнім творцем і лідером свого життя. Можемо сміливо стверджувати, що сьогоденній старшокласник може приймати самостійні рішення, пропонувати і